

RadboudCSW

Visie op leren en opleiden

***"Learning is experience.
Everything else is just information"***

Albert Einstein

Radboud Universiteit

Een masteropleiding in de sociale wetenschappen geeft de startkwalificaties om te gaan werken in de beroepspraktijk, bijvoorbeeld als psycholoog, pedagoog of onderwijskundige; of je komt als afgestudeerde socioloog of antropoloog terecht bij een organisatie die zich bezighoudt met maatschappelijke vraagstukken of internationale samenwerking. Waar een afgestudeerde gedragswetenschapper ook gaat werken, het is al snel duidelijk dat de kennis die aan de universiteit is opgedaan een goede basis biedt, maar niet altijd aansluit bij de eisen vanuit het werk in de praktijk. Daarnaast is het duidelijk dat het werken in de beroepspraktijk ook weer nieuwe vragen met zich meebrengt en dus de behoefte om nieuwe kennis op te doen. Kortom, met het behalen van een masterdiploma komt er geen eind aan het leren, het is het startpunt van nieuwe leervragen die de kennis verdiepen en verbreden.

De samenleving vraagt om gemotiveerde, creatieve en breed inzetbare professionals met up-to-date kennis en vaardigheden en de ambitie om te blijven leren. De bachelor- en masteropleidingen bieden daarvoor een sterk academisch startpunt. Maar leren houdt niet op bij het afstuderen, academici ontwikkelen zich hun leven lang. Een leven lang leren is voor de Radboud Universiteit een belangrijk uitgangspunt (visie op onderwijs Radboud Universiteit).

RadboudCSW is binnen de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Radboud Universiteit het instituut dat onderwijs aanbiedt op post-initieel niveau. Onderwijs dat in nauwe samenwerking met de beroepspraktijk wordt ontwikkeld en uitgevoerd om de academische opgeleide professional een stevige verankering in het vak te geven. De verbinding en continue uitwisseling tussen wetenschap en praktijk is daarbij essentieel. Input vanuit de wetenschap geeft belangrijke inzichten uit onderzoek direct door aan mensen die werken in de praktijk; tegelijkertijd biedt de directe interactie met de praktijk aan wetenschappers de gelegenheid om theoretische kennis bruikbaar en toepasbaar te maken. Deze wisselwerking leidt tot sterke en gemotiveerde professionals die de voortrekkers kunnen en willen zijn van verbeteringen in de beroepspraktijk.

In dit stuk beschrijven we onze visie op leren en op postacademisch leren en opleiden.

Visie op leren

Leren is in onze visie een actief scheppend proces dat gestuurd wordt door de student. Daarmee sluiten we direct aan bij het gedachtengoed van het sociaal constructivisme.

Iemand leert door betekenis te verlenen aan informatie; dat gebeurt op basis van de eigen ervaringen en van reacties uit de sociale omgeving. Door dit proces, waarin theorie en informatie direct wordt verbonden met eigen ervaringen, ontstaat actieve, geïntegreerde kennis. Wij zien een student dus niet als een leeg vat dat door docenten gevuld moet worden met kennis, maar als een actieve persoon die betekenis verleent aan informatie en daarmee de regisseur is van het eigen leerproces.

De kennis die men meeneemt uit eerdere leerprocessen is daarbij van grote invloed. Voorkennis zorgt ervoor dat de ene persoon iets anders kan oppikken dan de andere persoon en daarmee een andere betekenis creëert. Ook persoonlijke karakteristieken, zoals leeftijd, gender, etnische achtergrond en cultuur spelen een rol bij de betekenisverlening. Juist omdat kennis zo persoonlijk is, is uitwisseling van visie en standpunten met anderen van cruciaal belang. Op deze wijze kunnen verschillen worden besproken en kan men tot overeenstemming komen. Nieuwe kenniselementen en perspectieven worden door de interactie met anderen toegevoegd, waardoor kennis zich weer verder ontwikkelt.

Studenten die een postacademische opleiding volgen bij RadboudCSW combineren in de meeste gevallen de opleiding met een baan in de praktijk. Het leren vindt op beide plekken plaats. In de didactische vormgeving van onze opleidingen gaan we op basis van de hierboven beschreven zienswijze uit van de continue wisselwerking tussen (academische) kennis en het handelen in de praktijk. De leeractiviteiten staan centraal, en niet de leerstof.

We baseren ons daarbij op de ervaringsgerichte leerproces van Kolb.

Tijdens deze leercyclus werken de studenten vanuit de concrete ervaringen die ze in de praktijk opdoen. (1) Door methodisch en systematisch te reflecteren op de praktijkervaringen en (2) ze te abstraheren met behulp van theorie (3) komen studenten tot nieuwe inzichten waarmee ze weer ervaring kunnen opdoen in hun beroepspraktijk (4). Het veelvuldig doorlopen van deze cyclus leidt tot een actieve integratie van de kennis in het dagelijks handelen. Dat stelt academisch opgeleide (jonge) professionals in staat om adequaat te functioneren in verschillende situaties en daarmee de impact van hun handelen te vergroten.

Op basis van deze visie hanteren wij de volgende uitgangspunten voor het leerproces:

Waardevolle kennis

In het onderwijs van RadboudCSW is de praktijk van de (jonge) professional het uitgangspunt. De context van het dagelijkse werk geeft betekenis aan de kennis die tijdens de studie is opgedaan, voegt daar waarde aan toe en nodigt uit tot het verwerven van nieuwe kennis. Waardevolle kennis is kennis waar iemand actief naar op zoek gaat met als doel om zich die eigen te maken en daarmee de impact van het eigen handelen in de beroepspraktijk te verbeteren. Dat vergt een actieve, lerende houding van de professional.

Lerende houding

De student is de regisseur van het eigen leerproces en geeft aan op welke wijze zij/hij invulling wil geven aan de betekenisgeving van informatie. Een lerende houding is daarbij onontbeerlijk. Die bestaat in onze visie uit een aantal componenten:

1. Nederigheid: ik weet lang niet alles
2. Nieuwsgierigheid: ik kan overal altijd iets leren
3. Zelfkennis: ik weet waar mijn sterke en zwakke kanten zitten
4. Moed: ik durf iets nieuws uit te proberen en daarbij fouten te maken

Het stimuleren van een lerende houding vloeit direct voort uit onze visie op leren en is een belangrijk element in alle onderwijsactiviteiten van het RadboudCSW. Vanuit een lerende houding blijft een professional zich voortdurend ontwikkelen in het vak, ook als de beroepsopleiding is afgerond. Leren doe je immers je leven lang.

Kennistransfer

De onderzoekende, nieuwsgierige houding van de professional roept nieuwe onderzoeksvragen op en inspireert daarmee nieuwe wetenschappelijke kennis. Het leren vindt niet alleen plaats bij de student, maar ook bij de onderzoeker en docent die als (hoofd)opleider aan onze opleidingen verbonden is. Voor hen bieden de vragen en behoeften vanuit de praktijk de mogelijkheid om wetenschappelijke kennis en inzichten te verdiepen. Met deze transfer van kennis tussen wetenschap en praktijk onderscheidt het postacademische onderwijs zich van de commerciële bij- en nascholing van professionals.

Leren doe je samen

Professionals maken deel uit van een sociaal netwerk met onder andere collega's, leidinggevenden, cliënten, stakeholders en medestudenten. Leren is een gedeelde activiteit, net als werken. De samenwerking in een groep of in een team waarin actief feedback wordt gegeven en gevraagd en waarin kennis wordt gedeeld, geeft een sterke basis voor de integratie van nieuwe kennis en vaardigheden. Samen leren biedt ook verschillende rolmodellen aan waaraan de student zich kan spiegelen en die helpen in het ontwikkelen van een eigen professionele identiteit.

Visie op opleiden

De sociaal constructivistische visie op leren en de principes zoals we die hierboven hebben beschreven, hebben consequenties voor de wijze waarop we het onderwijs binnen de beroepsopleidingen van RadboudCSW inrichten. Vanuit een heldere structuur met modules en/of blokken met een duidelijk leerdoel bieden we inhoudelijke kennis aan in een diversiteit van materialen en werkvormen die de student in staat stelt om zich te ontwikkelen tot een competente en gemotiveerde professional.

Praktijk als uitgangspunt

De ervaringen in de praktijk zijn het uitgangspunt voor de opzet van het lesprogramma en de lesmaterialen. Er wordt gewerkt vanuit actuele casussen, aansluitend bij de eisen en verwachtingen van de beroepspraktijk. Professionals vanuit de praktijk brengen de urgente en ingewikkelde vraagstukken in waarmee men in het dagelijks werk te maken krijgt en formuleren de eisen waaraan een professional moet voldoen.

Wetenschappelijke basis

De wisselwerking tussen wetenschap en praktijk is bij al onze opleidingen essentieel. We werken altijd vanuit een wetenschappelijke basis. Onderzoek en theorie worden gekoppeld aan de beroepspraktijk. We doceren geen kennis om de kennis, maar stimuleren onze studenten om theorie betekenis te geven door reflectie op hun ervaringen in de praktijk. Deze betekenisgeving leidt tot nieuwe (kennis) vragen en voedt daarmee op zijn beurt ook weer het wetenschappelijk onderzoek. Eigen onderzoek wordt gestimuleerd.

Actief

Actieve werkvormen zijn leidend. Discussie, praktische opdrachten, (zelf)reflectie en groepswork stimuleren de koppeling van theorie aan eigen ervaringen. Een postacademische student komt met een intrinsieke behoefte om theorie te leren en deze te spiegelen aan de ervaringen in de praktijk. Er is in ons onderwijs veel ruimte voor vragen.

Blended learning

We werken in alle opleidingen met een combinatie van online-leeractiviteiten en face-to-face leren. Hiervoor maken we gebruik van de digitale leeromgeving binnen de Radboud Universiteit (Brightspace). Een goede blend is een mix van studiematerialen, werkvormen en leeractiviteiten die bijdragen aan de realisatie van leerdoelen en waarbij een student wordt uitgedaagd om het beste uit zichzelf te halen. Wetenschappelijke artikelen en boeken, maar ook kennisclips, (online)colleges, opdrachten en discussies geven de mogelijkheid om op verschillende manieren de lesstof te verwerken. Die diversiteit aan bronnen en middelen, de afwisseling tussen uitgebreide en meer compacte bronnen, en de afwisseling tussen individuele (online) opdrachten en groepsactiviteiten biedt ruimte aan mensen met verschillende leerstijlen. De ideale blend kan verschillen voor verschillende groepen of voor verschillende fasen in de opleiding.

Interactie

Onze leeromgeving is ingericht op interactie en gezamenlijk leren. Dat geldt ook voor de digitale leeromgeving. We besteden veel aandacht aan de groepsdynamiek in de verschillende lesgroepen. Om goed te kunnen leren is het belangrijk dat er een sfeer heerst waarin men elkaar vertrouwt, een veilige omgeving waarin men nieuwe dingen durft uit te proberen en fouten durft te maken. Het kunnen geven en ontvangen van evenwichtige feedback is cruciaal in het ervaringsgerichte leren. In onze opleidingen besteden we daaraan veel aandacht.

Maar we hechten ook grote waarde aan het informele leren, aan de uitwisseling tijdens de pauzes en het onderlinge contact tussen de deelnemers. Ook daarvoor scheppen we bewust ruimte in onze opleidingen.

Praktijkleren

Het leren vindt niet alleen plaats in het leslokaal, maar zeker ook tijdens het werk. De praktijkopleider, werkbegeleider en supervisor spelen een belangrijke rol in onze beroepsopleidingen. Zij ondersteunen de deelnemers om in praktijksituaties te experimenteren met nieuwe kennis en geven daarop feedback. Ze bewaken (en toetsen) de ontwikkeling van de professionele competenties van de deelnemers aan de hand van de leerdoelen die men zichzelf heeft gesteld. Wij onderhouden regelmatig contact met de begeleiders op de werkvloer en organiseren professionaliseringsbijeenkomsten als dat gewenst en nodig is.

Lange termijn

Nieuwe kennis heeft tijd nodig om te rijpen. Door telkens opnieuw de leercyclus te doorlopen wordt de nieuwe kennis een vanzelfsprekend onderdeel van het professioneel handelen. Leren wordt een vanzelfsprekend onderdeel van de professionele praktijk. Naast de beroepsopleidingen bieden wij dan ook bijscholing en nascholing aan volgens de hierboven beschreven principes.

Toetsing

Toetsing heeft in de opleidingen van RadboudCSW twee functies:

1. Ontwikkelingsgericht, ook wel formatief toetsen genoemd: de student ontvangt tussentijds feedback over wat al goed (genoeg) gaat en wat nog verbetering behoeft. Duidelijke en ontwikkelingsgerichte feedback stelt de student in staat zichzelf te verbeteren in een gewenste richting.
2. Selectie of beoordeling, ook wel summatief toetsen genoemd: op basis van vooraf bepaalde criteria wordt een oordeel uitgesproken. Er is sprake van een duidelijke cesuur ('omslagpunt') tussen onvoldoende en voldoende.

Bij iedere opleiding wordt vooraf helder aangegeven op welke wijze en op welk moment er getoetst en beoordeeld wordt.

Het opleidingsteam

Iedere beroepsopleiding van RadboudCSW wordt verzorgd door een team waarin naast docenten ook andere specialisten werken. Want net zoals we leren zien als een collectieve activiteit, zien we ook opleiden als teamwerk. Door hechte samenwerking tussen de docenten die voor de groep staan en de specialisten die op de achterhand meewerken om de programmastructuur, de leeromgeving en de leermiddelen in te vullen, krijgt iedere opleiding een professionele invulling.

Docenten

Docenten bij RadboudCSW zijn er primair op gericht om het leerproces van de deelnemers te faciliteren. Ze zijn experts in hun vakgebied die wetenschap en praktijk weten te verbinden. Ze hebben een brede blik op hun vakgebied, hebben de feiten en theorie op een rij en overzien het wetenschappelijk en maatschappelijk debat.

Vanuit die expertise nemen ze in de lessen vaak een faciliterende rol in. Ze stellen vanuit hun eigen overzicht en overzicht als deskundige de vragen die de deelnemers aan het denken zetten, zodat die verder kunnen groeien in hun professionaliteit. Ze beseffen de toegevoegde waarde van kennis die door een deelnemer actief wordt 'ontdekt', in tegenstelling tot de kennis die over hen wordt uitgespoeld.

Docenten entameren discussie en zijn niet bang om hun eigen zekerheden en onzekerheden daarin naar voren te brengen, nieuwsgierig naar de inzichten van de studenten en bereid om daarvan te leren. Een goede docent is een rolmodel als professional waaraan de deelnemers zich kunnen spiegelen.

Hoofdopleider

Een hoofdopleider is inhoudelijk verantwoordelijk voor het gehele opleidingsprogramma en waarborgt dat daarin een goede balans is tussen de eisen van de praktijk en recente wetenschappelijke inzichten. De hoofdopleider is het boegbeeld van de opleiding, heeft nauwe banden met de praktijk en de beroepsgroep en representeert deze naar de buitenwereld. Zij hebben als doel om volgende generaties warm te laten lopen voor het vak. Radboud CSW streeft ernaar om aan iedere opleiding een leerstoel te verbinden van waaruit onderzoek kan worden geëntameerd en ervaringen uit de praktijk hun weg terugvinden naar wetenschappelijke inzichten.

Begeleiders in de praktijk

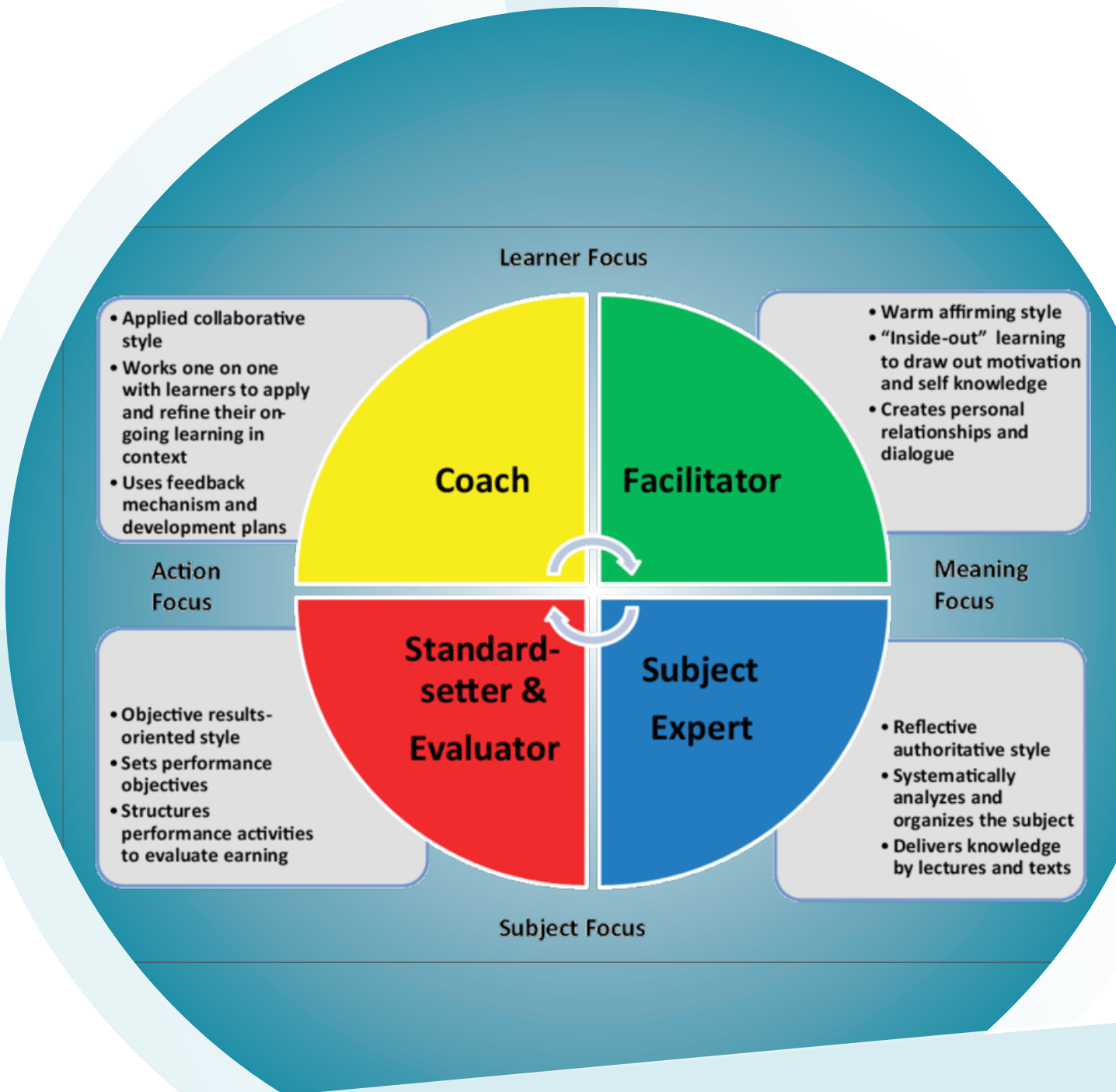
Het leren in de praktijk neemt een belangrijke plek in binnen onze beroepsopleidingen. Ervaren professionals nemen in de praktijk de rol van praktijkopleider, werkbegeleider of supervisor op zich, waarbij ze de student begeleiden en coachen bij het leren en samen met hen op het leerproces reflecteren.

Ondersteuners en experts

In ieder team zitten mensen die het onderwijs organiseren en die zorgen voor een soepele uitvoering van het programma. Daarnaast heeft RadboudCSW experts op het gebied van didactiek en de inzet en het ontwerp van (digitale) leermiddelen en opdrachten, die de docenten kunnen adviseren bij de vormgeving van de lessen.

Ook bij de invulling van de verschillende rollen in het opleidingsteam baseren wij ons op de visie van Kolb.

We leren ons leven lang. Dat begint al tijdens onze geboorte en gaat door tijdens de kinderjaren, de puberteit en ons volwassen leven, tot aan onze laatste jaren. Life long learning, oftewel het levenslang aanleren van van nieuwe kennis en vaardigheden, is niet alleen wat de maatschappij van ons verwacht, maar ook wat we zelf graag willen. Sterker nog: ons lichaam, met de bijbehorende hersenen, is hierop gericht. Terwijl we ons door de wereld heen bewegen, maken we kennis met nieuwe mensen, nieuwe situaties, nieuwe talen, nieuwe hobby's en nieuwe technieken. We leren de hele dag door, en we zijn nooit uitgeleerd. En dat is maar goed ook: de wereld ontwikkelt zich namelijk in een buitengewoon tempo, met name op technologisch gebied. Leren is het leven zelf. (Jurjen van der Helden en Harold Bekkering, De lerende mens, 2015, p.9)

Bronnen

- Abdulwahed, M., & Nagy, Z. K. (2009). Applying Kolb's experiential learning cycle for laboratory education. *Journal of engineering education*, 98(3), 283-294.
- Bergman, E. M., Sieben, J. M., Smailbegovic, I., de Bruin, A. B., Scherpbier, A. J., & van der Vleuten, C. P. (2013). Constructive, collaborative, contextual, and self-directed learning in surface anatomy education. *Anatomical sciences education*, 6(2), 114-124.
- Dabbagh, N., & Kitsantas, A. (2012). Personal Learning Environments, social media, and self-regulated learning: A natural formula for connecting formal and informal learning. *The Internet and higher education*, 15(1), 3-8.
- Dignath, C., & Büttner, G. (2008). Components of fostering self-regulated learning among students. A meta-analysis on intervention studies at primary and secondary school level. *Metacognition and Learning*, 3(3), 231-264.
- Greene, J. A., & Azevedo, R. (2010). The measurement of learners' self-regulated cognitive and metacognitive processes while using computer-based learning environments. *Educational Psychologist*, 45(4), 203-209.
- Konak, A., Clark, T. K., & Nasereddin, M. (2014). Using Kolb's Experiential Learning Cycle to improve student learning in virtual computer laboratories. *Computers & Education*, 72, 11-22.
- Manolis, C., Burns, D. J., Assudani, R., & Chinta, R. (2013). Assessing experiential learning styles: A methodological reconstruction and validation of the Kolb Learning Style Inventory. *Learning and Individual Differences*, 23, 44-52.
- Metallidou, P., & Platsidou, M. (2008). Kolb's Learning Style Inventory-1985: Validity issues and relations with metacognitive knowledge about problem-solving strategies. *Learning and Individual Differences*, 18(1), 114-119.
- Molenaar, I., & Chiu, M. M. (2013). Dissecting sequences of regulation and cognition: statistical discourse analysis of primary school children's collaborative learning. *Metacognition and Learning*, 1-24.
- Siemens, G. (2015) *Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age*, *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, Vol. 2 No. 1, Jan 2005
- Valcke, M. (2007). *Onderwijskunde als ontwerpwetenschap*. Academia Press.
- Veenman, M.V.J. (2011). Learning to self-monitor and self-regulate. In R. Mayer, & P. Alexander (Eds.), *Handbook of Research on Learning and Instruction*. New York: Routledge.
- De Wever, B., Schellens, T., Van Keer, H., & Valcke, M. (2008). Structuring Asynchronous Discussion Groups by Introducing Roles: Do Students Act in Line with Assigned Roles?. *Small Group Research*, 39(6), 770-794.